

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА СХVІІІ, БРОЙ 13

СОФИЯ, 16-30 ЮНИ 2017 г.

ЦЕНА 0,70 ЛВ.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.synodalpress.blogspot.bg

335 ГОДИНИ ОТ ИЗБИРАНЕТО НА ЦЪРКВАТА „СВ. НЕДЕЛЯ“ ЗА МИТРОПОЛИТСКИ ХРАМ И 150 ГОДИНИ ОТ ОСВЕЩАВАНЕТО ѝ

ПОГЛЕД В МИНАЛОТО

Днешен изглед на храма

Миналото на катедралния храм „Св. Неделя“ е забудено в неизвестност. Под него лежат основите на голяма по площ антична сграда. Едни от археолозите смятат, че това е преториум или президиум (т.е. военният съд на римския легион), а други – че основите на преториума са извън храма, а под него се намират руините на голяма римска баня. От започналите през лятото на 2015 г. археологически разкопки на площад „Св. Неделя“ проличава, че надделява второто мнение – тук е била голяма обществена римска баня.

Предполагаше се, че в първоначалния си вид храмът възниква през Средновековието. Но от бележките на възрожденския учител Михаил Бубогинов се установи, че храмът е много по-стар и води началото си от преди официалното признаване на християнството в Римската империя. Възникнал е още в първите години на IV в. в двора на едно благочестиво християнско семейство, като домашен храм. Още тогава

бил посветен на пострадалата наскоро мъченица св. Неделя. След утихането на арианските раздори в края на IV в. бил възобновен из основи, с по-големи размери и вече като официален градски храм.

Третото му възобновяване станало чак по време на управлението на Асеневци в края на XII или началото на XIII в., когато мощите на св. Неделя били пренесени от братята Асеневци във възобновената Втора българска държава. Бил построен великолепен трипрестолен храм, който служел за дворцова църква на средния палат. В този си вид храмът просъществувал цели пет века, като около 1682 г. станал митрополитски. Бил разрушен от османците по време на потушаването на Чипровското въстание (1688 г.), по времето на султан Мохамед IV. Четвъртото му съграждане станало в самия край на XVII в. чрез ходатайството на първенците на бакалския еснаф, подпомогнати от двама монаси таксидоти от Синайския манастир. Както и други тогавашни со-

„РЕВНОСТТА ЗА ТВОЯ ДОМ МЕ ЯДЕ“

(пс. 68:10)

В нашия древен столичен град има много християнски свети места, едно от които е храмът, посветен на света великомъченица Неделя (III в.) и пазените в него свети мощи на светия богоугодник сръбски крал Стефан Милутин (царувал 1282-1321). През вековете тук многоброен богомолен народ е отправял и отправя усърдни молитви към Всепогодателя Бога и Неговите свети угодници, като храмът се превръща в център на духовния живот за цялата епархия.

Настоящият брой на „Църковен вестник“ е посветен на две бележити годишнини – 335 години от избирането на църквата „Св. Неделя“ за митрополитски храм и 150-годишнината от осветяването на новата възрожденска църква на 11 май 1867 г. Идеята и подготовката на материалите е на нашия **църковен историк доцент д-р Христо Темелски**. Същият повече от десет години старателно и задълбочено издирва документи и материали за историята на днешния митрополитски храм „Св. Неделя“. В резултат на тези проучвания г-н Темелски вече написа сериозен и обемен научен труд, който църковното настоятелство при храма смята да издаде в най-скоро време. Преди това ще бъде издадена брошура с исторически бележки за храма, която ще бъде предназначена за богомоляци, чужди и наши поклонници и гости на столицата.

От името на църковното настоятелство и от мое име сърдечно благодарим на г-н Христо Темелски за неговия всеотдаен труд по проучване историята на нашия благолепен катедрален храм.

Ставрофорен иконом Мина МИНЧЕВ

фийски храмове, той е бил с каменни основи, а нагоре с дървена конструкция. Имал е коритообразни сводове, а вътре се влизало по 10 стъпала надолу в земята.

В него били пренесени мощите на сръбския крал Стефан Урош II Милутин (1282-1321). Първоначално тези мощи се съхранявали в Банския манастир

На стр. 2

Иван Денкоглу и „Св. Неделя“

Стр. 2

Из спомените на Лазар Добрич

Стр. 3

Из историята на столичния катедрален храм „Св. Неделя“

Стр. 4-5

✓ Княз Александър Батенберг и „Св. Неделя“

✓ Изряден архиерей и мъдър духовен наставник

Стр. 6

Великан на гуха и стожер на Българската православна църква и държава

Стр. 7

Пон Тогор Митов – един бележит столичен свещено-служител

Стр. 8

ПОГЛЕД В МИНАЛОТО

От стр. 1

„Св. Стефан“ в град Звечан, но след Косовската битка (1389 г.) били пренесени в близкото рударско селище Треще, северно от Прищина, тогавашната столица на сръбското кралство. Около 1460 г., по време на чумна епидемия, Софийският митрополит Силваний ги пренесъл в София, тогава селище на бейлербей. През 1469 г., при пренасяне мощите на св. Иван Рилски от Търново за Рилския манастир, мощите на крал Стефан вече били в църквата „Св. Георги“ (Ротондата). След това ги пренесли в храма „Св. Безилътни сили“ или „Св. Архангели“, който се намирал на двайсетина метра северно от днешния храм „Св. Неделя“, а не след дълго ги положили в подновената митрополитската църква „Св. Марина“. Тази църква се намирала в двора на днешната света Митрополия, но била разрушена от земетресение вероятно през втората половина на XVII в.

От няколко летописни бележки, оставени по страници на богослужебни книги, научаваме за голямо и продължително земетресение в София и околността на 23 март 1818 г. При това земетресение изглежда пострадала частично и църквата „Св. Неделя“. А като се добави и бързото гниене на дървените стени на храма, става ясно, че той се нуждаел от сериозен ремонт. И този ремонт не закъснял: от новооткрит документ научаваме, че през втората половина на 1820 г. храмът бил затворен за цялостен основен ремонт, който започнал на 3 август и приключил в средата на ноември с. г. За него били похарчени общо 8829 гроша. Храмът бил едноапсиден, с дъсчени стени и основи от дялан камък, спосен с хоросан, с двускатен покрив, покрит с турски керемиди. Само четвърт век по-късно обновената църква отново се намирала в окаяно състояние. Руският учен и пътешественик Виктор Ив. Григорович, който посетил София през 1845 г., пише, че митрополитската църква е „почерняла, обезобразена, със знаци на явно пренебрежение“. През есента на 1848 г. София преживяла ново земетресение. Разрушени били много джамии и къщи, но за щастие, църквата „Св. Неделя“ не пострадала сериозно.

През 1849 г. видният възрожденски мещанец Иван Н. Денкоглу дарил на Софийската църковна община крупната сума от 30 000 гроша за построяването на ново училище. Даренията направили още различни частни лица и еснафи. Така събрали общо 58 085 гроша. Цялата сума била изразходвана за построяването на новото училище. Строежът му започнал още през пролетта на същата 1849 г. Било е разположено в южната част на двора на църквата „Св. Неделя“.

В началото на 50-те години на XIX в. Софийската митрополия начело с новия владика Гедeon и Софийската градска църковна община решили да съберат средства от София и епархията, за да изградят нов, величествен катедрален храм. Събирането на даренията започнало през пролетта на 1853 г. и до края на годината събрали близо 200 000 гроша.

Но набيرانето на средствата се забавило от избухналата през 1853 г. Кримска война. В края на войната, на 18 февруари 1856 г., Високата порта обявила нов реформен акт, наречен Хатихумаюн, който давал известни права и свободи на християнското население в Османската империя. Хатихумаюнът бил тържествено прочетен в София на празника Възкресение Христово, който тогава бил на 15 април.

Десет дни по-късно, на празника на св. апостол и евангелист Марк (25 април), ентузиазизираните софийци започнали да събарят старата и прогнали църква „Св. Неделя“. След като камъните от основите ѝ били разчистени, на 7 май същата година било извършено водоосвещение и започнало изкопаването на основите на новия храм. Тогава били открити здравите основи на старите антични сгради, които се явили пречка за строежа. Наложило се да се копят ями до 5-6 м дълбочина, до достигането на здрава почва. При тези изкопни работи на ангарийни начала участвало населението от цялата област. В ямите (или стъпките) набили дебели стълбове (пилоти) и върху

им поставили скари от много дебели дървета. В една бележка на гръцки език четем, че на 11 юни 1856 г. тържествено бил положен основният камък. Така започнало петото поредно възобновяване на храма.

Новият храм „Св. Неделя“, бил проектиран като трикорабна базилика с дължина (с олтарната апсида) – 35, 50 м и ширина 19 м. Ръководител на строежа бил известният пещерски майстор Петър Казов, преселник от Македония. Той ръководел група от 30-40 майстори долгери. Освен софийски майстори на строежа работели радомирици, кюстендилци и пещерци. Строителни материали били прекарвани от близки и по-далечни софийски села.

Към есента на 1858 г. новата църква била пред завършване, но пострадала от силно земетресение. При рухването на един от куполите загинал майстор-строител. Възстановяването на щетите от земетресението погълнало доста непредвидени парични средства и се наложило да се събират помощи от населението на епархията. До есента на 1860 г. по строежа на храма софийци изразходвали над половин милион гроша – една крупна за времето си сума. Станали и някои скандали между градските първенци (заради обвинения в присвояване на църковни пари) и работата замряла. Наложило се майстор Петър Казов да замрази строежа. Върху почти готовият храм бил поставен временен седловиден дъсен покрив, покрит с керемиди.

Две години по-късно, през ранната пролет на 1863 г., софийските първенци се събрали и решили да доизградят църквата „Св. Неделя“. Вероятно първият ѝ майстор отказал да я завърши, затова сключили договор с брациговския майстор-строител Иван Боянин. Съгласно този договор, новият майстор се задължавал да завърши църквата за Димитровден (26 октомври). Боянин свалил временния покрив, увеличил височината на зидовете с още 2-3 м и направил седловиден покрив с три купола, а в западния край на покрива поставил две малки камбанарийки. Освен това от север, запад и юг изградил каменна аркадна нартика с 16 слепи купола, която покривала и трите входа на храма. Над западната входна врата била взирана мраморна плоча с възпоменателен надпис.

Украсяването на новата църква се проточило няколко години и това забавило осветяването ѝ. Две години – от 1863 до 1865 – марагонзинът Антон Станишев работил над иконостаса. Част от иконостасните икони изписал големият възрожденски живописец Станислав Доспевски. Другите икони били дело на различни зографи, които от скромности не се подписали под тях.

След няколко поредни отлагания храмът бил осветен на големия общославянски празник 11 май 1867 г. Предния ден била отслужена вечеря в близкия храм „Св. Архангели“, където временно се съхранявали мощите на св. крал Стефан Милутин. След вечерята те били пренесени в новия храм „Св. Неделя“. Поради липсата на архиерей, службата на 11 май водел архимандрит Хрисант Дойчинов от Самоков в съслужение с 12 свещеници и много дякони. Вероятно осветяването е станало с полагането на предварително осветен антиминс с вътъкани в него свети мощи. На службата и осветяването присъствали над 20 хиляди души, между които и много гости от епархията. След осветяването въздвижено слово произнесъл учителят Михаил Буботинов.

„За малката тогава София, спомня си брезничанинът Кота Кафеджийски, църквата „Св. Неделя“ беше монументална сграда, и то построена от поробената раба. Това бе тържество за българина!“

На 15 октомври 1872 г. за Софийски ексархийски митрополит бил избран и хиротонисан архимандрит Мелетий Зографски. Но той пристигнал в София едва на 3 март 1873 г. и поел управлението на разстроена епархия. Официално осветяване на „Св. Неделя“ не било извършено от владиката, вероятно защото не била дозавършена цялостно – нямала живописна украса.

ИВАН ДЕНКОГЛУ И „СВ. НЕДЕЛЯ“

Един от големите благодетели на родния си край, на църковното и просветното дело в поробеното Отечество бил видният възрожденски мещанец Иван Н. Денкоглу. Той се родил през 1781 г. в с. Балша, Софийско, обаче цял живот се смятал за софиянец. Родителите му се преселили в София, но баща

му скоро починал и той останал сирак. Работил като слуга в един хан, а неизвестно кога се озовал с търговци гърци във Влашко, а от там – в Русия. Най-напред живял в Нежин, важен търговски център, в който гръцките търговци се ползвали с особени привилегии. След като събрал известно състояние, се преселил в Москва и се отдал на търговска дейност с кожи. Вероятно Васил Априлов го подтикнал да стане „труженик на българското просвещение“. През 1844 г. Иван Н. Денкоглу основал в Московския университет стипендия на вечни времена. За целта внесъл в банка 15 000 сребърни рубли, от лихвите на които да се издържа млади българи, по възможност от София и Софийско.

В началото на 1849 г. Иван Н. Денкоглу дарил на Софийската църковна община крупната сума от 30 000 гроша за построяването на ново училище. Строежът му започнал през пролетта на 1849 г. в южната част на двора на църквата „Св. Неделя“. След тържествена архиерейска служба в митрополитския храм, владиката отслужил водосвет и „всички вкупом“ положили основния камък на училищната сграда. Както споменава в спомените си учителят Захарий Круша, строежът бил по негово настояване и той дал идейния проект. Така за няколко месеца училищната сграда била окончателно завършена, тържествено осветена от митрополит Паисий и започнали редовни учебни занятия.

Една запазена кондика на съборния храм „Св. Неделя“, има записано следното:

„Колкото са църковни потреби пратени в дар от г. Ивана Денкоглу: 1 сак стофа; 1 омофор голям стофа; 1 омофор малък стофа; 1 епитрахил стофа; 1 набедреник стофа; 1 колан стофа; 1 нарукавици стофа; 2 стихара дяконски стофа; 2 орара дяконски; 2 чифта нарукавици; 4 парчета стофа; 1 евангелие с малта; сандък с потир и със сичкия такъм“.

В разгара на строителството на храма „Св. Неделя“, през есента на 1857 г. в София пристигнал Иван Н. Денкоглу. Той бил придружаван от своя любимец и възпитаник Сава В. Филаретов, завършил висшето си образование в Московския университет. Двамата тръгнали от Москва, като посетили Берлин, Лайпциг, Прага и Виена. Денкоглу бързал много, за да отиде и види родния си край. Подробности по това негово посещение черпил от писмото му до проф. Михаил П. Погодин, писано във Виена на 10 декември 1857 г. Той пише, че най-сетне „изпълних обещанието си – можах да отида в Отечество си през Сърбия от Ниш, а от там – в София. Пътувахме шест дни, 48 часа път. Пътищата в Турция са твърде затруднителни през планини и канари и аз не можах да язда кон, а си наех една кола с два коня... В София пристигнах на 7 септември заедно с Филаретов, дето бяхме приети извънредно радостно от старейшините и дето с удоволствие прекарах 12 дни. Поклоних се на праха на моите родители, но не намерих никого от моя род. Аз оставих Филаретов там в училището, което беше приготвено от по-рано и той зае длъжността си... Тамошният край на България е населен все с чисти българи и няма нито един грък. В София има 8 църкви, които са извънредно бедни, в това число и Съборната църква, която сега отново реставрират и градят великолепен храм само от чист камък“.

При това свое посещение Иван Н. Денкоглу донесъл за софийските църкви доста подаръци: богослужебни одежди, църковни книги, църковна утвар и т. н. Понеже родителите му били погребани в двора на църквата „Св. Пречиста Божия Матер“, той ходел да се черкува в нея. Веднъж след църковния отпуст подарил на храмовите свещеници нови одежди, доста книги и оставил известна парична сума.

На стр. 3

От стр. 2

Той раздал пари и на присъстващите в църквата деца. Парични средства раздал и на другите софийски храмове, в това число и на строящата се съборна църква. Като видял в църковния двор училището, което носело неговото име, оставил доста пари и заръчал на Филаретов да се заеме с разширяване и ремонтиране на училищната сграда. Също така той подарил на училището една голяма икона (57 x 77,5 см) с ликовете на славянските просветители, светите братя Кирил и Методий. Иконата била поръчана и заплатена на видния възрожденски художник Станислав Доспевски. На нея има поставен дарствен надпис, който гласи: „Сия светая икона посвещава родолюбивия софиянец господин Иван Н. Денкоглу на Софийското училище за вечно воспоминание. 1857 мая 20, Самоков; писал Станислав“.

Научавайки за голямото земетресение, което постигнало родния му край през месец септември 1858 г., Иван Н. Денкоглу веднага се притекъл в помощ. Той изпратил пари до Софийската българска църковна община да закупят 4000 оки брашно и да го раздадат като милостиня на бедните и пострадали от земетресението семейства. Общината направила с тази задача „училищните настоятели Антон Найденов и Дойчин Павлович, които на драго сърце се заеха да изпълнят волята на казания благодетел“.

През 1858-1859 г. едновременно със строежа на девическото училище софиянци започнали да преправят и разширяват мъжкото училище, което се оказало тясно за непрекъснато увеличаваща се брой ученици. Обстоятелството, че самото училище било в църковния двор, в непосредствена близост до строящата се митрополитска църква, красноречиво говори, че строителни материали и работници имало в изобилие. Покривът на старото училище от 1849 г. бил свален и долният етаж разширен. Той целият бил от каменен градеж. Сега вече издигнали и втори етаж, който бил зидан от тухли, обковани с дъски. И на двата етажа имало по пет стаи, като на долния етаж под стълбите имало две малки стаи. Едната служела за библиотека, а другата за читалня. В библиотеката били съхранявани и църковните

Мъжкото училище „Иван Н. Денкоглу“

одежди от църквата „Св. Неделя“. В долния етаж се настило взаимното училище, а на горния – класно.

На 13 (според други източници на 16) май 1861 г. в Москва починал от мозъчен удар големият благодетел на българите и на софиянци Иван Н. Денкоглу. В завещанието си той отново не забравил църквите и училищата в София. Ето какво намираме в него: „... 6) Също така са вложени от мен от мое име в Депозитната държавна банка на вечни времена десет хиляди сребърни рубли на името на училището в София; билетът да се изпрати на старейшините. 7) На същите старейшини да се изпратят в налични пари: а) за седемте църкви в града София по 100 сребърни рубли за всяка; б) за раздаване на десет най-бедни девички при омъжването им по 100 рубли сребърни на всяка. 8) Да се изпратят от мое име хиляда рубли сребро на старейшините на града София, на името на църквата „Пречистая Божия матер“ за поправки и украшения на тая църква в памет на погребаните там мои родители Николай, Мария и Домна. 9) Да се изпратят в града София на църковните старейшини на строящата се там съборна църква 1000 рубли сребро, за да се употребят за местни икони и иконостас, които да се поръчат на иконописеца Станислав (Доспевски), известен на тамошните старости.... 11) Да се изпратят в града София на учителя, мой възпитаник, Сава В. Филаретов две хиляди рубли сребро, съгласно нашия уговор с него и в знак на моето към него благодарно отношение“.

„Баща ми е черногорец по произход, а майка ми – от унгарско потекло, родена в най-източните предели на Балканския полуостров... На 23 юни 1881 г. на бял свят съм се появил и аз – петият член на семейството...“

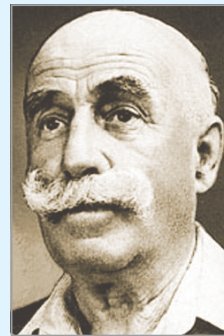
Бах на около пет години, когато баща ми продаде чифлика край Бариево и се преместихме да живеем в София. Наехме една стара постройка в двора на църквата „Свети Крал“ (сега „Света Неделя“), находяща се на площада „Свети Крал“ (сега „Ленин“). Това стана през 1886 година. Тогава църквата „Свети Крал“ имаше манастирско устройство. Обграждаше я висока стена, зидана с едри речни камъни и тухли. Стената имаше две големи врати – откъм източната и западната страна. Вратите бяха много широки. През тях свободно се разминаваха всякакви превозни средства. Те никога не се затваряха, денонощно бяха отворени и който не искаше да заобикаля оградата, минаваше през църковния двор. Вътре в двора, на юг и север от църквата, бяха разположени постройки с най-различно предназначение. На югоизточната страна се намираше едноетажната сграда, в която се беше настанило нашето семейство. Точно на това място сега се намира трамвайната спирка. Непосредствено до на-

шето жилище откъм западна страна беше долепен обширен навес със стаи в дъното. Под този навес италианецът Тадео беше обзавел работилницата си за производството на макарони. Машината за бъркане на тестото се задвижваше от един сляк кон, който обикаляше в кръг и въртеше главната ос на двигателя подобно на старите „долаци“ за вадене на вода в големите зеленчукови градини.

По-нататък в същата посока се издигаше висока и тясна скеля от дървени греди. Това беше църковната камбанария. Горне, на високото, бяха окачени камбаните, а ниско долу на два тела беше повесено в хоризонтално положение голямо дървено клепало, чрез което се оповестяваха различните часове на деня, свързани с религиозните вървания.

От североизточния край на двора започваше друг ред постройки, който завършваше при северозападния край на стената. В тях бяха настанени едно до друго: основното училище „Св. Кирил и Методий“, до него канцеларията на духовниците, административното ръководство на църковния имот и накрая свещоливницата. Когато църковните камбани биеха, а това ставаше твърде често през деня, в нашия дом и мъртвите се пробуждаха...

Брат ми Александър и сестра ми Елена, вече седемгодишни, се записаха в първо отделение на учи-

лището „Св. Кирил и Методий“, което се намираше в църковния двор...

Нашата столица усилено се благоустрояваше. За прокарване на улица от църквата „Св. Крал“ към „Шарен мост“ (днешния „Лъвов мост“) трябваше да бъдат съборени няколко сгради. Касаеше се за трасирането на днешния булевард „Георги Димитров“. Беше дошъл ред за събаряне на църквата „Стара Света Пречиста“, която се намираше по средата на проектираната улица, между днешния ЦУМ и базара „Трапезица“. Като узнали, че ще събарят църквата, богомолките от всички краища на града се стекоха в центъра, обградиха я и не позволяваха на общинските работници да се доближат и започнат събарянето. Броят на жените от минута на минута все повече нарастваше. Понесоха се виковете, ругатни и клетви. Такова чудо дотогава не беше виждано. Многогласен митинг, и то само от жени. Долетя пожарната

команда, постави в действие ръчната пожарна помпа и бунтът на жените беше потушен.

Никои не очакваше този внезапен обрат. Ние със Сандо наблюдавахме тази невиджана гледка от стените на нашата крепост – оградата на църквата „Свети Крал“. Измокрените жени се пръскаха във всички посоки. Оттогава насетне у нас твърде често си служеха с пожарникарските маркучи за потушаване на уллични демонстрации. Смятам, че този бунт на жените беше първата масова женска акция от времето на Третото българско царство.

Въпреки енергичните протести на жените, към които по-късно се присъединиха и много мъже, въпреки постъпките, направени по легален път, църквата биде съборена. Ако се не лъжа, част от нейните основи и зографисани стени бяха открити неотдавна при прокопаването на отоплителния канал по булевард „Георги Димитров“.

Доиде време и аз да се запиша в училище. Постъпих в първо отделение в училището „Денкоглу“, находящо се върху част от мястото, заемано днес от Съдебната палата. Старата сграда на бивш турски конак беше приспособена за училище.“

Лазар ДОБРИЧ,
Смъртният скоч
(Автобиографичен роман), С., 1971

Работейки върху живота и дейността на приспоаметния български екзарх Йосиф I, църковният историк доц. д-р Христо Темелски открити и констатира, че той има чудесно изработен барелеф в Смолян.

През 1937 г. родолюбивите жители на село Устово (днес квартал на град Смолян) създали специален комитет, оглавяван от Георги Попанастасов (Пашата), който да събере средства и направи паметник на екзарх Йосиф по случай приближаващата 100-годишнина от рождението му. Събирането на средствата вървяло бавно и трудно и затова се обърнали за помощ към Св. Синод на БПЦ. Били им отпуснати 10 000 лева. Поради ограничените средства идеята за паметник отпаднала и се спрели на поставянето на барелеф на една от външните стени на църквата „Св. Никола“ в Устово. Такъв бил поръчан на даровития български скулптор Кирил Тодоров (1902-1987), възпитаник на Римската академия за изящни изкуства.

Обаче поради започналата Втора световна война Св. Синод излязъл с Окръжно, честването на 100-годишнината от рождението на екзарх Йосиф да бъде скромно и да премине без много парадеен шум. Барелефът не бил поставен, а прибран в олтар на църквата, където престоял близо 50 години. През 1989-1990 г., при ремонт на покрива на църквата, майсторите решили да поставят барелефа. Тогавашият Пловдивски митрополит Арсений благословил начинанието и барелефът бил поставен на южната стена на църквата.

БАРЕЛЕФЪТ

фийски, църковното настоятелство на катедралния храм „Св. Неделя“ взе решение да се направи копие на устовския барелеф, който да бъде поставен на храмовата стена до гроба на екзарх Йосиф I по повод 175 години от рождението и 100 години от блажената му кончина.

Хр. Темелски беше много впечатлен от художествената изработка на барелефа в Устово и предложи да му бъде направено копие. За целта той привлече свой приятел, художника Минко Попдимитров, който оглави кампанията по изработването на копие. С помощта на смолянските художници Павел Василев и съпругата му Весела Стаменова през пролетта на 2015 г. беше направена прецизна гипсова отливка (от повече от 20 сегмента) на барелефа. В бронзолейната на скулптора Марин Марков в квартал Требиш стана отливането на новия барелеф. Той беше монтиран на южната стена на храм „Св. Неделя“ от художник-дизайнера Етко Хвърчилков и Минко Попдимитров.

На 13 юни 2015 г. в митрополитската катедрала „Св. Неделя“ беше отслужена заупокойна св. Литургия и след това панихидата на гроба на блаженото починал екзарх Йосиф от Негово Светейшество Българския патриарх Неофит в съслужение с архиереи и духовници. Тогава Негово Светейшество освети и новопоставения барелеф на екзарх Йосиф I, който според специалисти и граждани е великолепно изработен и умело се връзва с околната среда.

Ставрофорен иконом
Мина МИНЧЕВ

КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР БАТЕНБЕРГ И „СВ. НЕДЕЛЯ“

Новоизбраният пръв български княз Александър Батенберг пристигнал в София на 1 юли 1879 г. По пътя на преминаването му имало няколко хубави триумфални арки с различни надписи. На първата от тях, най-голямата, било изписано на лицевата страна: „Добре дошъл, светлий княже“, а на другата – „Съединението прави силата“. На втората арка се виждал надпис „Дерзай и владеи“, на третата – „Живей за слава българска“, на четвъртата – „Първо начало на българския княз“ и т. н.

По улиците се струпали тълпи народ, го първата триумфална арка пристигането на княза очаквали губернаторът Тодор Бурмов, началникът на военния отдел, кметът и членовете на градския съвет. Заг вратите, от едната страна стояли учителите и учениците от гимназията, в униформа, а от другата страна – учителките и ученичките, в бели дрехи. По протежение на улицата била строена жандармерията, а пред двореца – войската. До вратите на катедралната църква „Св. Неделя“ бил застанал в богослужебни одежди Софийският митрополит Мелетий с Охридския митрополит Натанаил и множество свещеници.

Около 2 ч. князът пристигнал с калаяска, съпровождан от своята свита на коне. Излизайки от калаяската, той пристъпил към губернатора, който го приветствал с подготвено за случая слово. Отговоряйки с няколко думи на френски, князът се обърнал към градския кмет, който му поднесъл хляб и сол върху сребърно блюдо с изякана изработка и също произнесъл краткото слово. Князът отговорил пак на френски, че е много тронат от направеното му посрещане и ще се постарая да оправдая оказаното му доверие.

След това той седнал на доведения за него кон и се отправил към катедралата сред радостните възгласи на народа, вслушвайки се по пътя в приветствиата и спирайки се при всяка арка. Въобще посрещането било най-съчувствено: възторжените възгласи не спирани, а дамшите хвърляли на пътя пред княза цветя и сипели пшеничени зърна в знак на пожелание към него за щастливо царуване.

В катедралата князът бил посрещан от митрополит Мелетий, където бил отслужен благодарствен молебен. След молебена владиката произнесъл прочувствено слово, което започвало така: „В неизмеримото си радостно възхищение, пред прага на моя свети храм, с тия боговдъхновени слова приветстваме и честити благополучното пристигане и тържествения вход на Ваше Височество в столицата на Княжество то...“

След молебена князът се отправил към двореца. Тук, на площада, той приел ординарците в свитата си, а войската преминала в церемониален марш. После генерал Паренсов му представил военните чиновници. След това, вече в двореца, на княза се представили управляващите на отделите: генерал Гресер, сенатор Лукианов, професор Дринов и действителният статски съветник Бух, а също и някои чиновници от българите.

Вечерта градът бил илюминиран бялскаво. Особено удачно мила украсена общественията градина, светеща с хиляди разноцветни фенери. Срецу двореца се гиздел огромен транспарант, на който било написано: „На Освободителя на България, Александър Втори“. Имало и други транспаранти с вензели и многоз-

Княз Александър Батенберг

начителни надписи. Около десет часа вечерта на площада се появило голямо факулно шествие, предшествано от оркестър и група, предвождана от Стефан Стамболов, която носела дъга транспаранта с надпис: „Приветства те Сан-Стефанска България от Солун до Сулина, от Кабала до Видин и от Охрида до Варна“. Князът излязъл на балкона и на български благожелателно посрещането. След това музиката изпълнила химна „Боже, царя пази“, който бил подхванат дружно от тълпата, после ред било на „Шуми Марца“.

Първият български княз Александър Батенберг на 26 август 1886 г. абдикирал и напуснал България. До края на живота си той служил в редовете на австро-унгарската армия в Грац. Понеже страдал от перитонит, починал на 5 ноември

1893 г., едва 36-годишен (роген е на 24 март 1857 г.). Вдовицата му, княгиня Хартенау, получила съболезнователни телеграми от кралица Виктория, император Франц Йосиф и българския княз Фердинанд I. Вестта за смъртта му достигнала до България още на 6 ноември и VII ОНС бързо видяло заседанието си, а в армията бил обявен 10-дневен траур.

За погребението в Грац била изпратена представителна делегация, в която изпъквали парламентарният шеф Димитър Петков, бившият аютант на Батенберг – подполковник Винаров – като пратеник на княз Фердинанд I и министрите на външните работи и войната – Димитър Греков и подполковник Савов. На погребението прочувствена реч произнесъл Димитър Греков като почетен княз „първия княз на възродилата се България“. Веднага след нея била получена телеграфическа заповед – тленните останки на Батенберг да бъдат пренесени в София. Проявена била нуждата държавническа мъдрост и така се изпълнило предсмъртното желание на Александър I: „Ако умра, нека бъда пренесен в мила България; в тая България, за благо на която посветих най-скъпите години на живота си и пожертвах и най-скъпото от живота си – честта си“. На 6 ноември Стефан Стамболов предложил пред парламента погребението на княза да стане на държавни разноски, което било прието, а освен това решили: „Народната пенсия, на която покойният княз се рагваше, да се прогължи и въз семейството му“, с неизбежното изменение – от 50 000 лв. до смъртта му – на 40 000 лв. след това.

На 14 ноември 1893 г. ковчезът с тленните останки пристигнал на софийската гара, посрещан от столичното духовенство и много граждани. Опелото било извършено в катедралния храм „Св. Крал“ от Софийския митрополит Партений, в съслужение с храмовото духовенство. В присъствието на княз Фердинанд Стамболов произнесъл прочувствено слово, в което дебело подчертал: „Твоята мила България, за чиято независимост ти пожертва себе си, днес е избавена от всяка опасност, закрепена е и има национална динистия – твоята неизпълнена мечта. Тая България днес, предвождана от един славен княз, достоен твой заместник, върви здраво из пътя на своето политическо и културно развитие“. След опелото в катедралния храм, останките на Батенберг били положени временно в старинната църква „Св. Георги“ (Ротондата). След направата на специален мавзолей тленните останки били пренесени в него на 1 януари 1898 г., където почитат и днес.

ИЗРАДЕН АРХИЕРЕЙ И МЪЛЪР ДУХОВЕН НАСТАВНИК

В четвъртък, 20 юни 1918 г., в 19,20 ч. неочакван траурен камбанен звън огласил центъра на столицата. От уста на уста се понесла скръбната вест, че е починал владиката Партений.

Софийският митрополит Партений отдавна страдал от бъбречна болест, а след Рождество

Христово се простудил и легнал на легло. Засилила се и бъбречната му болест. Медицината се оказала безсилна и болестта победила. Предвиждайки близката си кончина, на 15 юни той се приобщи с свещите Христови Тайни.

Веднага след блажената кончина тялото на покойника по обичая на св. Православна църква било помазано с вино и елей, облечено в архиерейски одежди и поставено в митрополитския салон. Пред него столичното духовенство се редувало да чете установените църковни четива.

На 21 юни в 11 ч. тялото на покойния архиерей било пренесено и поставено в близката църква „Св. Никола“. Опелото и погребението били организирани за 24 юни по установена програма. Към 10 ч. пред църквата „Св. Никола“ се събрали всички поканени. Присъствали почти всички министри, начело с министър-председателя; от страна на Двореца дошли Стр. Добрович и генерал Марков; пристигнали и бившите министри Гешев, Тодоров, С. С. Бобчев, Яблански; тук били и представителите на съюзните държави, които имали дипломатически мисии в София; присъствали всички чиновници от Св. Синод, главните секретари при разните министерства, генералитетът, видни наши и германски офицери.

В 10,30 ч., след заукойна молитва, тялото на блаженопоочиналия митрополит било изнесено от църквата от духовни лица и поставено на катафалката. Цветя и венци нямало, само тъжният камбанен звън се носел над събраните опечалени. Оформила се следната траурна процесия: след капака на ковчеза следвали ордените на покойника, след тях хоругвите и духовенството; след тях самата траурна колесница, зад нея роднините и поканените близки, познати и официални представители.

Процесията бавно преминала по следните улици: „Алабинска“, „Александър I“, „площад „Александър I“, ул. „Княз Борис“, бул. „Дондуков“ и бавно достигнала до катедралната църква „Св. Неделя“. Ученици от столичните училища образували шпалир от двете страни на улиците, а софийци масово се стичали да отдадат последна почит на своя обичан и уважаван духовен архипастир.

Опелото на блаженопоочиналия митрополит извършили синодалните архиереи Доростоло-Червенски Василий, Пловдивски Максим и Врачански Климент в съслужение с Охридския митрополит Борис и Левкийския епископ Варлаам. Участие взели и 7 архимандрити, игумените на ставропигиалните манастири, столичното духовенство и др. В храма били членовете на Софийския епархийски духовен съвет, заедно с делегатите от всички духовни околии на епархията. След опелото речи произнесли Левкийският епископ Варлаам и столичният свещенопоповедник свещ. Михаил Химитлийски.

Гробът за блаженопоочиналия архиерей бил издигнат от северната страна на храма, до олтарната апсида. Пред гроба прочувствена реч произнесъл учителят от Софийската духовна семинария Хр. Попов. Тя започнала така: „Стоим натъжен пред гроба, който ще приеме за съхранение тленните останки на блаженопоочиналия йерарх на нашата Софийска епархия, член и наместник-председател на Св. Синод. Всеки гроб е училище, всяка смърт и всеки покойник, макар наглед безмълвни, се явяват наши учители и ни говорят красноречиво, убедително...“, но извършила се лятна буря отнасяла думите му.

Към 12,45 ч. погребението привършило и мокрият народ се разпръснал.

ВЕЛИКАН НА ДУХА И СТОЖЕР НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

Екзарх Йосиф I

Починалият на 20 юни 1915 г. екзарх Йосиф I бил погребан на 25 юни „с една небивала до сега тържественост“. Нека проследим тази траурна тържественост от страниците на тогавашния църковен печат.

„По стените и будките продължаваха да се поставят един от други по-прочувствени некролози. По всички здания се вееха черни флагове. По улиците, през които щеше да мине погребалната процесия, бяха издигнати стълбове, обвити в черно, с траурни флагове, а електрическите лампи бяха обвити с развяващи черни знамена. Пред Синодната палата и Руската църква, площад „Александър I“, бул. „Дондуков“ и пред съборната църква „Св. Крал“ бяха издигнати обвити в черно жертвеници, а на бул. „Дондуков“ до жертвениците стърчаха два черниobelisks. Жертвениците иobelisksите бяха украсе-

ни с кръстове, с буквите „Й. I“, означаващи „Йосиф I“, и корона над тях.

Следобед всички държавни учреждения и заведения бяха затворени. Още от 1 ч. народ започна да се трупа на улиците, по които щеше да мине шествието. Около 2 ч. в Синодния параклис се извърши заупокойна молитва от току-що пристигналите епархиални архiereи в присъствието на многобройно духовенство. Всички изпяха „Вечна памет“ коленопреклонно. Митрополит Симеон прегърна Негово Блаженство просълзен, а Сливенски Гервасий се разрида, като стенеше: „Българийо, Българийо!“ Към 2,30 ч. почнаха да пристигат в Синодната палата министрите, бившите министри, членовете на БАН, професорите, пълномощните министри със своите секретари и военни аташета. Всички бяха облечени в парадноobelisk. А на площад „Св. Александър Невски“ се нареждаха разните деле-

гации и корпорации, и войсковите части (една дружина от Военното училище, 1-ви Софийски пехотен полк от 3 дружини със знаме и музикантските хорове на 1-ви и 6-и Софийски полк, една батарея от 4-ти артилерийски полк и 5-и конен полк от 2 ескадрона). Преди самото изнасяне на тленните останки пристигнаха представителите от двореца: генерал Савов, полковник Стоянов и подполковник Куртоклиев. В присъствието на представителите на Двореца, дипломатическите лица и министрите се извърши заупокойна молитва в Синодния параклис.

След това, точно в 3 ч., излезнаха от Синодната палата, облечени в светли одежди, 115 свещеници, 14 архимандрити, Левкийският епископ Варлаам, митрополитите бивши Скопски Теодосий, Дебърски Козма, Охридски и управляващ Маронийска епархия Борис, Видински Неофит, Гърновски Йосиф, Струмишки Герасим, Старозагорски Методий, Сливенски Гервасий, Врачански Климент, Доростоло-Червенски Василий, Пловдивски Максим, Варненски и Преславски Симеон и наместник-председателят на Св. Синод Софийски Партений. След тях при пение „Светий Боже“ от хора на г-н Николаев 12 свещеници изнесоха ковчега с тленните останки и го поставиха в разкошна погребална колесница.

Щом се показа ковчегът при входните врата на Синодната палата, по команда на бригадният командир полковник Недялков, почетните дружини от 1-ви пехотен и 5-и конен Софийски полкове, наредени на пл. „Св. Александър Невски“ отдадоха военни почести, а музи-

кантските хорове на 1-ви и 6-и пехотен полк извършиха химна „Кол' славен наш Господ“. От камбаните на храм „Св. Александър Невски“ и „Св. София“ се носеше продължителен тъжен звън.

В процесията най-напред вървеше на кон помощник-градоначалникът с едно конно отделение стражари, след тях една рота от Македоно-одринското опълчение със знамето си, една дружина от 1-ви пехотен полк със знамето и музика, опълченци от Шипка и доброволци от Сръбско-българската война през 1885 г., македонските благотворителни братства, дружество „Добруджа“, разните професионални и културни корпорации, дружество „Чех“, Калоферската колония, членовете на „Славянска беседа“ – всички със своите знамена, депутатите.

След тях личаха ордените на Негово Блаженство Екзарха, носени на възглавнички от семинаристи, хоругвите, представителите на армено-григорянската, протестантската и католишката общини в България, хорът на г-н Николаев, 48 свещеници, необлечени в църковни одежди, след тях облечените свещеници, архимандритите, митрополитите, погребалната колесница. След колесницата вървяха роднините на Негово Блаженство, подир тях представителите на Двореца, дипломатическото тяло, министрите, председателството на Народното събрание, бившите министри, началник-щаб на Армията, членовете на върховните държавни учреждения, генералите, представителите на иновърните духовенства, столицният градски общински съвет, членовете на Академията на науките, професорите, културните дружества, чиновниците, офицерите от гарнизона и запасните офицери, студенти и множество граждани.

Процесията се завършваше с 2-ра и 3-та дружина от 1-ви Софийски пехотен полк, една батарея и 5-и конен полк. Юнкерите образваха подвижен шпалир от двете страни на шествието. По двата тротоара на бул. „Цар Освободител“ бяха наредени ученици на стличните училища. Множество народ беше се натрупал по двете страни на улиците, где то минава

шествието, както и по прозорците и балконите на зданията. Но въпреки многобройния народ, погребалното шествие се извърши при образецов ред, сякаш всички съзнаваха величието на момента и нуждата от съответно благоговейно държание.

Процесията бе величествена картина. Един от столичните фотографии на няколко места засне кинематографически снимки. Когато единият край на процесията доближи до Съборната църква, другият едвам оставаше площад „Св. Александър Невски“. От жертвениците се издига гъст благоуханен дим като символ на горещите молитви, които целият народ отправяше към престола на Всевишния за упокоение на блаженопо-

ните и свещениците и се извърши опелото при пее на хора на г-н Николаев. До трона на Негово Величество Царя стоеше благоговейно Н.Ц. Височество Престолонаследникът, а зад него царската свита и генералитета. На ляво от ковчегата бяха дипломатическите представители, а зад високпресо-вешените синодни членове – министрите, бившите министри и други видни граждани. Когато хорът пееше песента „Св. святами упокой“, всички присъстващи коленничиха. При последното целуване пръв Престолонаследникът целуна ръка на Блаженопочиналия. Свето-Видинският митрополит Неофит и синодният протосингел архимандрит Стефан държаха надгробни сло-

Бронзов барелеф на екзарх Йосиф I

чиналия йерарх. Процесията мина през площад „Св. Александър Невски“, бул. „Цар Освободител“, площад „Александър I“, бул. „Дондуков“ и спря на три места (пл. „Св. Александър Невски“, руската легационна църква и на кръстопътя между бул. „Дондуков“ и ул. „Княз Борис“), за да се чете заупокойна ектения.

В 4 ч. процесията влезна в църквата „Св. Крал“, где то чакаше Н.Ц. Височество Престолонаследникът, придружен от г-н Добрович и хофмаршала г-н генерал Савов. Входните врата на църквата бяха обвити в черно, също и вътре куполите и колоните бяха драпирани с широки черни завеси със сребърни краища. Царските тронове, както и царските двери бяха обвити с креп. На колоните бяха начертани със сребърен цвят буквите „Й. I“. В средата на храма се намираше висок пиедестал, украсен с живи цветя. На него бе поставен ковчегът с тленните останки. Около ковчегата се нареждаха всички архiereи и подир тях архимандритите, игуме-

ва, които покрътиха сърцата на всички и в очите на мнозина извикаха съзли...

След опелото ковчегът бе изнесен на югоизточния притвор на храма, где то бе изкопан и иззидан дълбок гроб под висок купол, обвит в черно със сребърни краища. Тук говориха: от страна на Софийския университет професор Ст. Бочев, който изтъкна заслугите на Негово Блаженство за българската просвета, а след него генерал Протогеров от името на македоно-одринските братства и македоно-одринската емиграция...

Към 5,30 ч. тленните останки на Негово Блаженство бидоха спуснати в гроба при пение „Вечна памет“ и всички, дълбоко опечалени, хвърляха върху ковчегата пръст, като мълвяха: „Бог да го прости!“ и „Лека му пръст!“ До късно вечерта, както и на следните дни народ се стичаше на гроба да запали свещ и да се поклони на своя архипастир“.

Пощенска картичка със съборния храм „Св. Неделя“ от началото на 20-те години на XX в.

Поп Тодор Митов

Един от бележитите свещеници, служил в софийския катедрален храм „Св. Неделя“, бил протойерей Тодор Стоянов Митов, известен най-вече под името поп Тодор. Той се родил на 7 май 1836 г. в подбалканското градче Пирдоп, където през 1844-1849 г. негов учител бил Тодор Хрулев. След това продължил образованието си в близкото Панагюрище при Сава Радулов и отец Атанас Чолаков. През 1859 г. завършил образованието си и започнал учителската си кариера в далечния крайдунавски град Видин. На следващата учебна година бил условен за учител в родния си град, а през 1862-1864 го виждаме учител в София.

През 1865 г. по молба на своите съграждани той решил да се посвети на духовна кариера. Ръкоположил го епархийският митрополит – Ловчанският епископ Иларион, и чрез неговото съгласие младият свещеник отишъл да служи в Татар Пазарджик. Там прекарал две години, като бил председател на тамошната църковна община и управлявал църковните дела в цялата каза (околия).

По покана на Софийската църковна община през 1867 г. поп Тодор се преселил със семейството си в София. Той станал енорийски свещеник в катедралния храм „Св. Неделя“, поел председателството на църковната община, а също и управлението на епархията. Благодарение на неговата енергичност църковно-училищният бюджет само за няколко месеца се увеличил близо десетина пъти (!). Така на следващата учебна година били поканени повече и по-способни учители, което дало тласък на учебното дело в

града. Основването на Софийското женско дружество „Майка“ било също плод на инициативата и старанията на отец Т. Митов. Той изповядвал и Апостола на свободата Васил Левски преди обесването му на 6/18 февруари 1873 г.

На 15 октомври 1872 г. архимандрит Мелетий Зографски (1832-1891) бил избран и хиротонисан за Софийски екзархийски митрополит. Той пристигнал в София едва на 29 март 1873 г., като през това време епархията била управлявана от поп Тодор. След пристигането на митрополита и сформиранието на смесения епархийски съвет енергичният свещеник станал негов член – секретар, а по-късно бил избран за деловодител на новосъздаденото църковно-училищно настоятелство.

Между амбициозния митрополит Мелетий и някои членове на смесения епархийски съвет се породили търкания, като пострадал поп Тодор Митов. Той бил принуден да напусне София и потърсил закрила от Българската екзархия в Цариград. Екзарх Антим I го изпратил за помощник на Велешкия митрополит Дамаскин, който като синодален член трябвало да стои в Цариград. Така в продължение на две години (1875-1877) поп Тодор управлявал Велешка епархия.

През 1877 г. Скопският митрополит Кирил бил извикан от турското правителство в столицата, като оставил за свой заместник поп Тодор Митов. Но по интриги на османската власт той бил арестуван на 6 декември 1877 г. и изпратен в Солунския затвор, където престоял 64 дни. Срещу гаранцията от 15 000 гроша бил освободен и след кратко пребиваване във Велес и Скопие се озовал в Цариград. Екзархията го изпратила обратно в Солун и Македония да събира протести от населението против турското управление.

След завръщането си в София, която била вече

свободна и столица на Княжество България, поп Тодор Митов отново станал енорийски свещеник в катедралния храм „Св. Неделя“, като застанал начело на столичното духовенство и помогнал да се създаде и изгради Софийското свещеническо братство „Преподобни Иван Рилски“ (на което бил председател до смъртта си). За тази цел през 1879 г. той започнал да издава списанието „Християнско братско слово“.

По време на временното руско управление (1877-1879) княз Дондуков-Корсаков подарил на митрополитския храм комплект от 8 камбани с различна големина и общо тегло около 3,5 тона. Те били изработени в камбанолезарната фабрика на Порфирий Иванович Оловянишников в руския град Ярославъл. Но малките камбанарийки в западния край на покрива се оказали непригодни за тези камбани.

Храмът имал нужда от нова камбанария. Тя била направена от руски войници под непосредственото ръководство на дивизионния генерал Високи. Разположена била в югозападната част на храмовия двор, в непосредствена близост до мъжкото училище и представлявала дървена постройка с размери 4 на 4 м и височина 9 м. При това с дъски била обкована само долната ѝ част, височина 2,5 м. Нагоре камбанарията била полуоткрита. Покривът ѝ бил кръстосан, седловиден, а в средата му се издигал висок конус, увенчан с кръст. Най-деликатната операция – окачането на самите камбани, била извършена от опитния шабен инженер Афанасиев.

На 9 май (Св. Николай – Летни) 1879 г. новата камбанария с осемте камбани била тържествено осветена от руския придворен свещеник Николай Пономарьов в съслужение с храмовото духовенство. Присъствали много столичани, а също руски войници и офицери, начело с генерал Високи. Слово произнесъл храмовият свещеник иконом

поп Тодор Митов. Между другото той казал: „Български народе! Всякога, когато чуеш гласа на тоя звон, който ще те пригласява на обществено богослужение, нека се сгрее сърцето ти от истинска любов към тия, които са те възродили и обърнали съзрето ти от истинска любов към тия, които са те свързва с братския руски народ, който е пролял потоци скъпоценна кръв за твоята свобода. Не забравяй никога великия си Цар-освободител. Името на Александър II нека бъде първо в молитвите ти към Бога. Също тъй моли се Богу и за незабравимия по добрите си княз Александър Михайлович Дондуков-Корсаков. Предавай имената на благодетелите от род в род. Припомняй ти още едно почитание, което показва явен знак, че възтържествуват на бащината ни православна вяра става по благоволение Божието, т. е. че всичките благодетелни дела на нашите освободители се съпровождат със знаменити чудеса. Помните всички, че на 6 декември миналата година, в деня на свети Николая Мирликийски, който тъй тържествено се почита в нашето отечество, духна толкова силен вятър, цотто събори току-речи всичките в града минарета по джамшиите, от които се призоваваха мюсюлманите на молитва. С това се показа, че тържеството на мюсюлманството падна и изчезна безвъзвратно. По съмотрение Божието, днес на 9 май, пак в деня на св. Николая Мирликийски, се освети звона и днес първи път гръмозвучно ще се раздаде гласа на Божия храм, който ни пригласява на молитва! Тържеството, което правим днес, е тържество на святоото наше православието над нечестивото мюсюлманство. Православният руски народ се бори за нас, православието надви на зверовете, православието ни спаси, православието възтържествува. Никога не забравяйте, че и в бъдеще само знането на православието ще ни води в пътя на ду-

ховното и нравствено нахте усъвършенстване!“

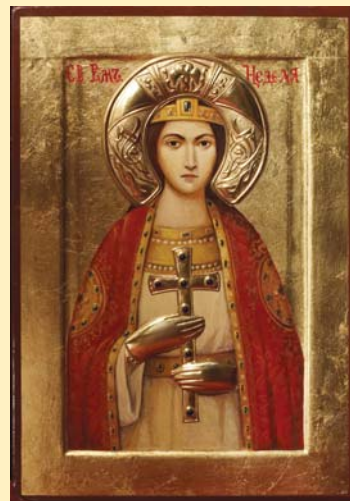
От 1879 до 1890 г. поп Тодор Митов бил преподавател по Закон Божи в Първа мъжка гимназия в столицата. Бил избран и за депутат във Второто обикновено народно събрание (1880 г.). През 1881 г. бил избран за председател на комитета по съграждането на храм-паметник „Св. Александър Невски“ и като такъв останал до кончината си. От 1883 до 1890 г., когато митрополит Мелетий бил отстранен от епархията си, тя на няколко пъти била управлявана от поп Тодор, който бил постоянен председател на Епархийския духовен съвет.

Протойерей поп Тодор Митов се изявил и като книжовен деец. Освен че е автор на няколко речички и слова, казани по различни поводи в храма, той издал и две брошурки. Първата е „Жития на св. цар Борис, св. Николай Софийски, св. Георги Софийски и св. Константин и Елена“, а втората – „Тъсщелетний спомен

за св. братя Кирила и Методия“.

През есента на 1891 г. иконом Тодор Митов се побоял и паднал на легло. Постепенно бил освободен от всички земани длъжности, в това число и от председателството на Софийското свещеническо братство „Св. Йоан Рилски“. Той предал Богу дух в 8,30 ч. точно на Николден – 6 декември 1891 г. Отелото му било извършено на другия ден в любиния му катедрален храм от неговите духовни събратя. Понеже църковният двор бил разграден и превърнат в площад, погребали го в североизточната част на двора на съседния храм – „Св. Спас“, вляво на олтара. Година по-късно върху гроба му било поставено надгробие от виточки гранит с размери 90 х 60 см и дебелина от 8 см. Върху плочата бил поставен следният надпис: „Свещениконом поп Тодор Митов, роден на 7 май 1836, починал на 6 декември 1891 г.“ (Сега гробът му се намира в Централните софийски гробища, северно от гробищната църква.)

Из Похвално слово за великомъченица Неделя от св. Евтимий, патриарх Търновски

Неделя, прехванана, сред мъчениците, обречена на Христа девица, непорочна гълъвица, Божествен дом, пазителка на добродетели, чиста агница, тайна мироположница, лаястовища сладкогласна, на търпението стъלב, одушевен диамант, заключена градина, лоза, многоплодна от добродетели.

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ за 2017 г.

1 година	30,00 лв.
6 месеца	15,00 лв.
3 месеца	7,50 лв.
ед. цена	0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com, synodalpress.bg@gmail.com

Отговорен редактор на броя:

Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синадално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBG9F

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.